

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

DIREKTORAT ZA KULTURNO DEDIŠČINO
Informacijsko-dokumentacijski center za dediščino

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD ZA
REGIONALNI RAZVOJ

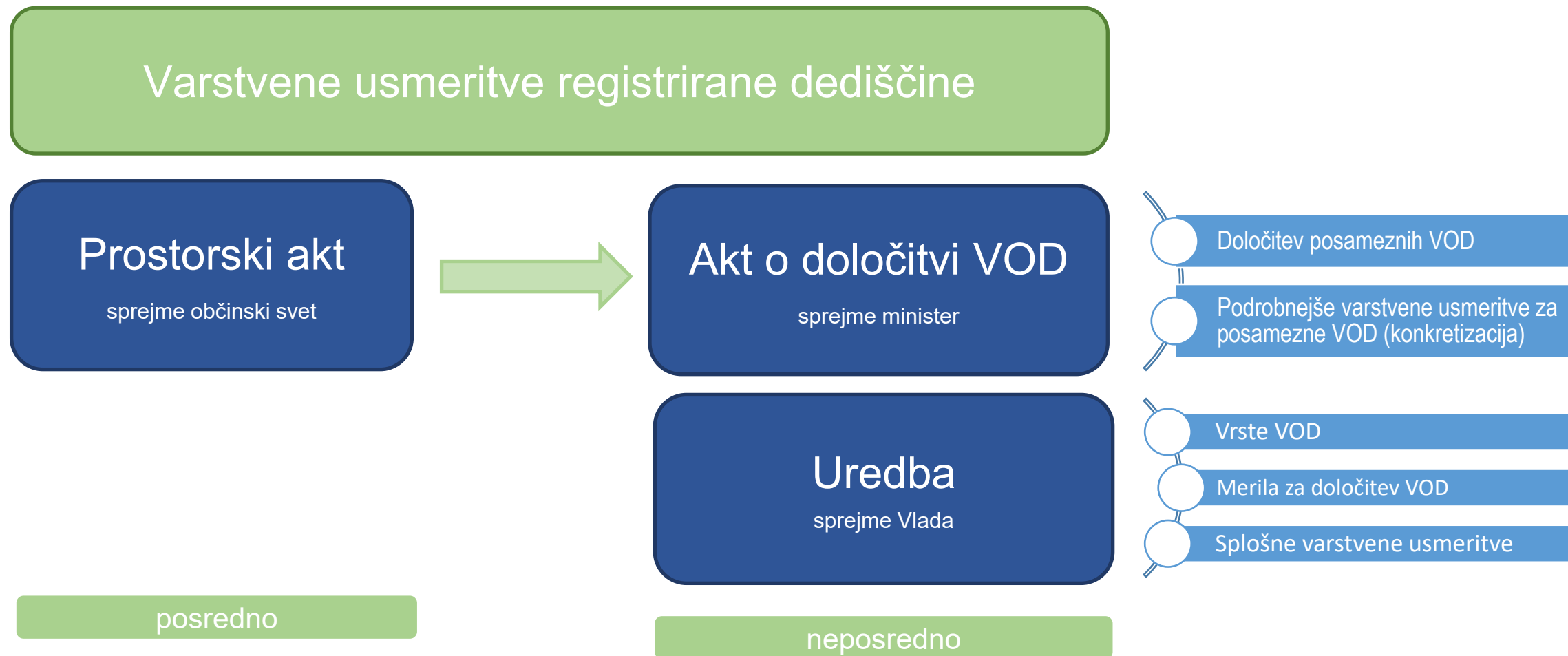
eDediščina

Metodologija in informacijska podpora vzpostavitvi VOD

mag. Ksenija Kovačec Naglič

Predstavitev napredkov projekta eDediščina
Ljubljana, 17. 12. 2021

Namen določitve VOD

Koncept določitve VOD na osnovi enot RKD

Vrste VOD

- Varstvena območja dediščine so območja, določena z namenom celostnega ohranjanja dediščine, vpisane v register kulturne dediščine.
- Vrste VOD določamo glede na zvrst nepremične dediščine, ki jo varujemo z VOD.

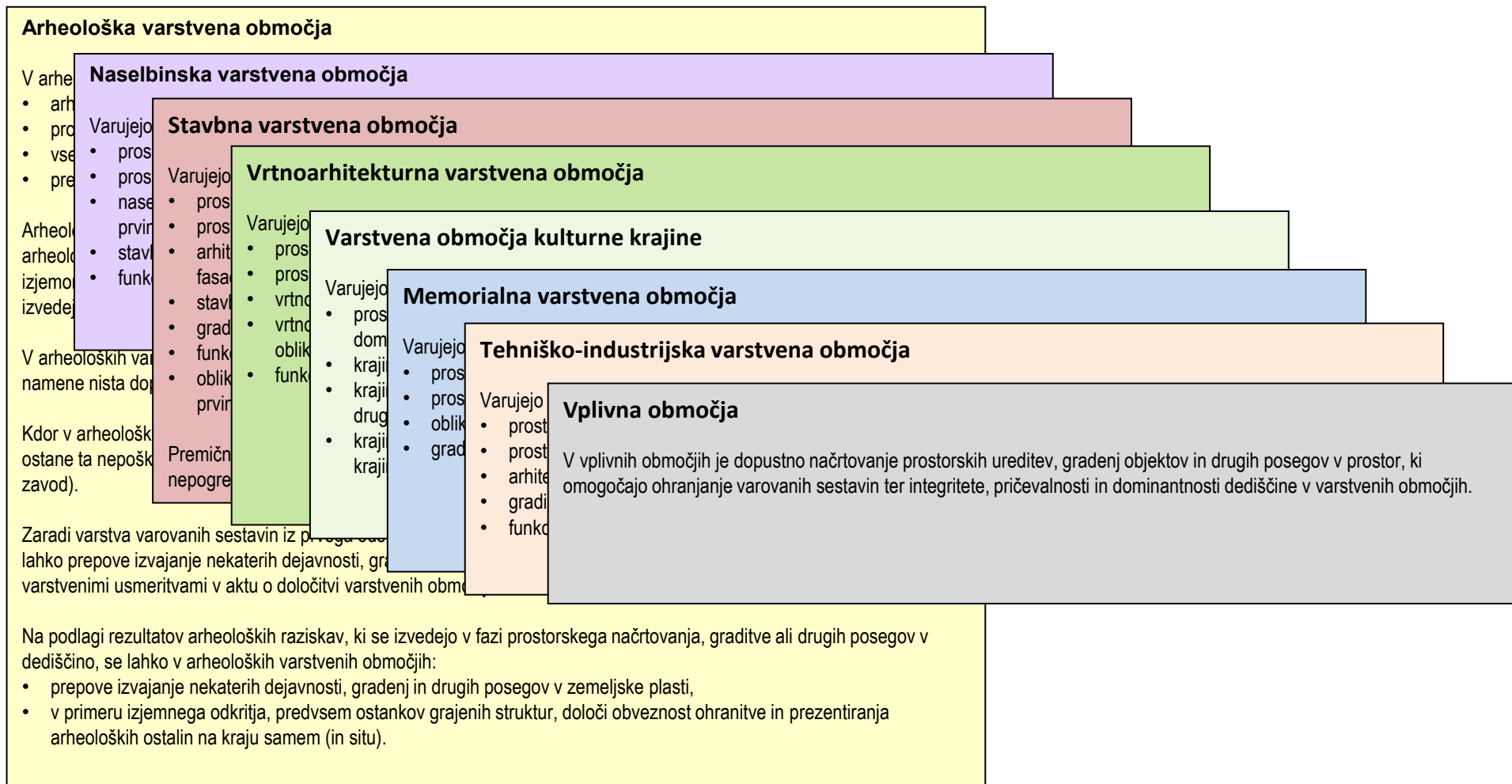
Zvrst dediščine	Vrsta VOD
N01 »Arheološka najdišča«	Arheološka varstvena območja
N07 »Naselja in njihovi deli«	Naselbinska varstvena območja
N02 »Stavbe« ali N04 »Stavbe s parki ali z vrtovi«	Stavbna varstvena območja
N03 »Parki in vrtovi« ali N04 »Stavbe s parki ali z vrtovi«	Vrtnoarhitekturna varstvena območja
N08 »Kulturna krajina«	Varstvena območja kulturne krajine
N05 »Spominski objekti in kraji«	Memorialna varstvena območja
N06 »Drugi objekti in naprave«	Tehniško-industrijska varstvena območja

- Varstveno območje dediščine je lahko kombinacija več vrst VOD.

Merila za določitev VOD

	Stavbno varstveno območje	Vrtno- arhitekturno varstveno območje	Memorialno varstveno območje	Tehniško- industrijsko Varstveno območje	Naselbinsko varstveno Območje	Arheološko varstveno območje	Varstveno območje kulturne krajine
Merilo avtentičnosti in ohranjenosti	Da	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Avtorsko merilo	Da	Da	Da	Da	Izjemoma	Ne	Ne
Razvojno merilo	Da	Da	Izjemoma	Da	Da	Ne	Izjemoma
Tipološko merilo	Da	Da	Izjemoma	Da	Da	Da	Da
Zgodovinsko pričevalno merilo	Da	Da	Da	Da	Da	Izjemoma	Da
Kulturno-civilizacijsko merilo	Da	Da	Da	Da	Da	Izjemoma	Da
Prostorsko merilo	Da	Da	Da	Da	Da	Izjemoma	Da
Merilo izjemnosti	Da	Da	Da	Da	Da	Izjemoma	Da

Splošne varstvene usmeritve za posamezne vrste VOD

Dosedanji razvoj sistema VOD

2017

- imenovanje prve delovne skupine
- izhodišča in merila za določitev VOD

2018

- popis procesa, specifikacije za javno naročilo za izdelavo ISeD
- testna določitev VOD za občini Horjul, Šoštanj

2019

- delavnice s predstavitvijo metodologije
- testna določitev VOD za občine Ankaran, Preddvor, Mislinja, Miren-Kostanjevica, Mirna

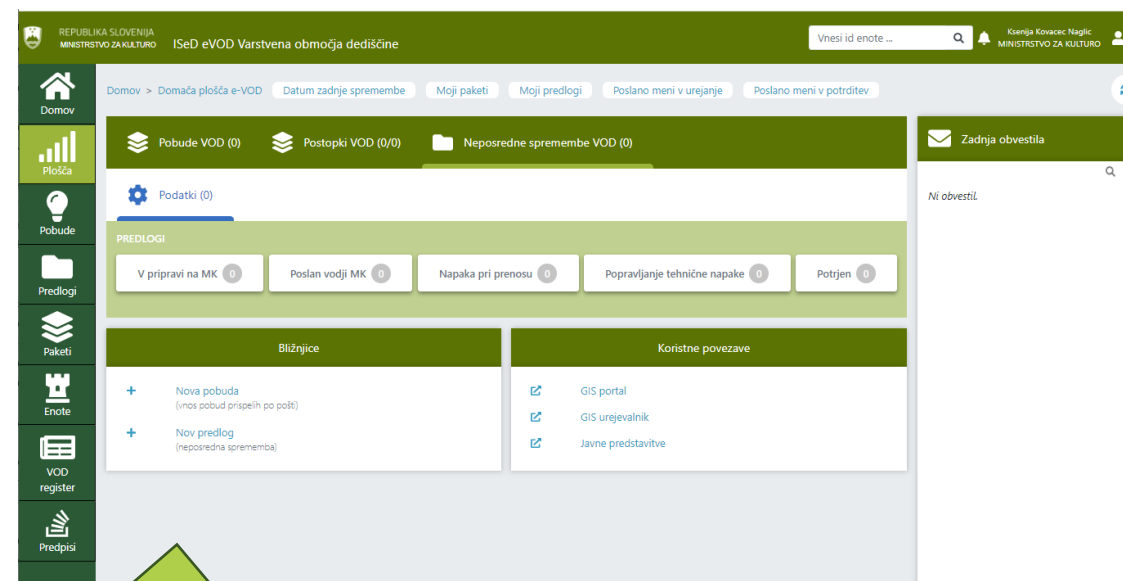
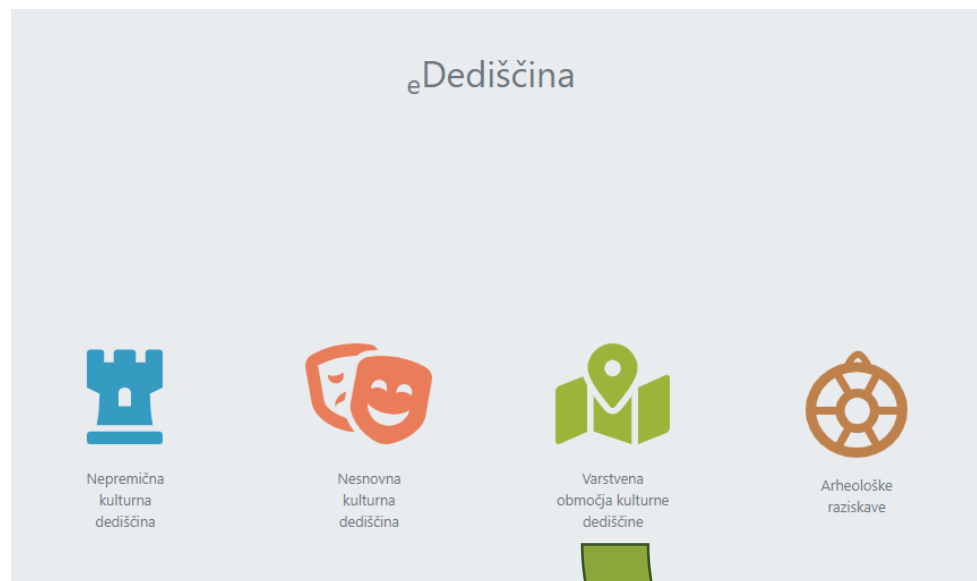
2020

- testna določitev VOD za občino Miren-Kostanjevica
- imenovanje DS VOD arheologija; izdelana podrobna metodologija vrednotenja in varstvenih usmeritev
- imenovanje DS VOD ZVKDS; nadgradnja metodologije - varovane sestavine, vrednotenje

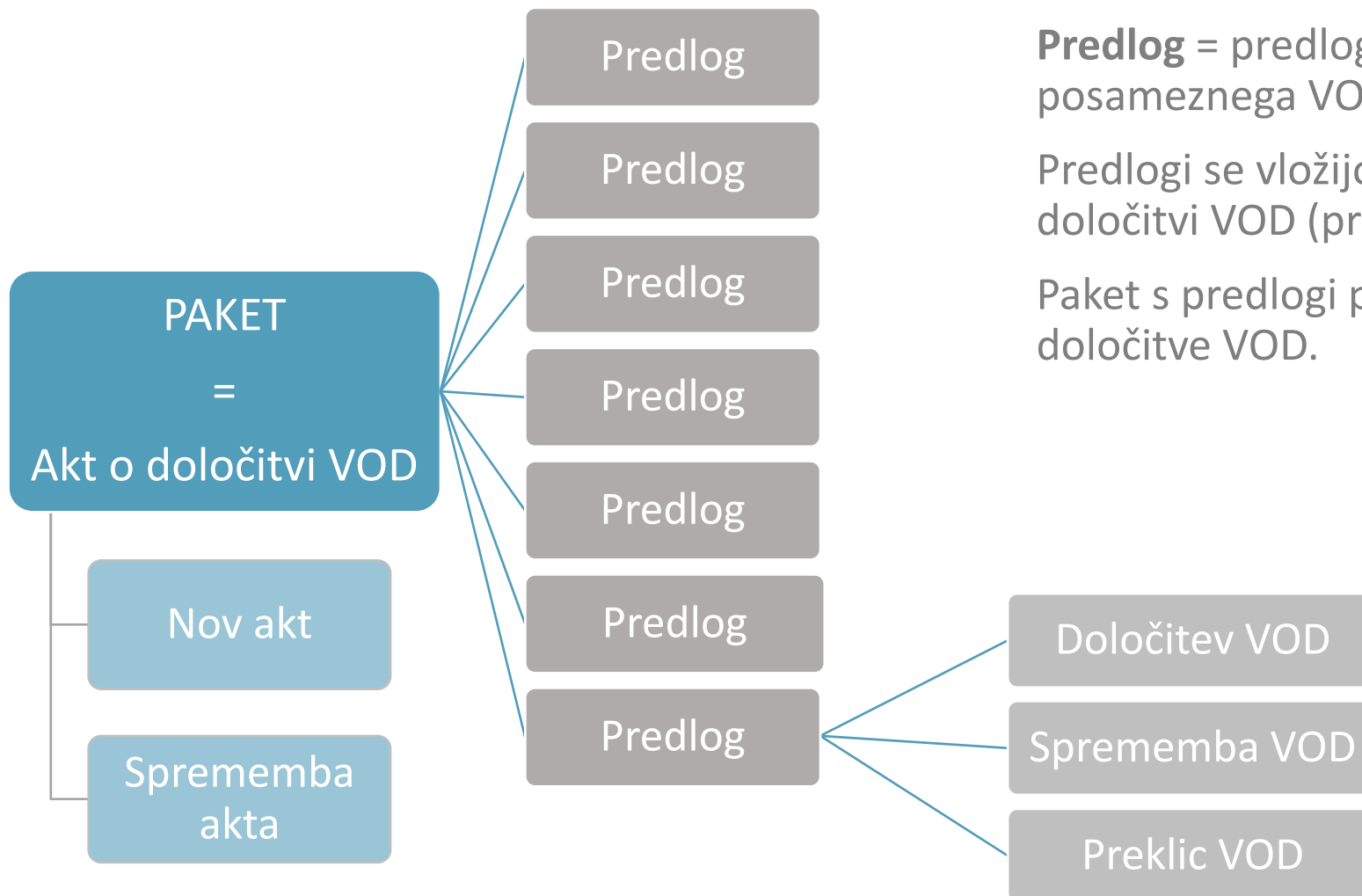
2021

- podrobne specifikacije za razvoj aplikacije, dodatna modula vrednotenja in varovane sestavine, testna aplikacija
- izdelava šifrantov (vrednotenje, varovane sestavine, varstvene usmeritve)
- predlog uredbe in akta o določitvi VOD

Aplikacija ISeD

Paketi in predlogi

Predlog = predlog za določitev posameznega VOD

Predlogi se vložijo v **paket** = akt o določitvi VOD (praviloma za eno občino)

Paket s predlogi potuje skozi faze določitve VOD.

Postopek določitve VOD

Javna obravnava

- Akt o določitvi VOD
- Odlok o razglasitvi za SLP
- Odlok o razglasitvi za SDP

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Grega Zorz

Domov > Javne obravnave

JAVNE OBRARNAVE

Pravno varstvo kulturne dediščine

Vaše mnenje šteje! Sodelujte pri pripravi predlogov s svojimi mnenji, predlogi, pripombami in pobudami predlagateljem predpisov in odločevalcem.

ŠTEVILO ZADETKOV: 1

Razvrsti po:	Datum ↑↓	Naziv odloka ↑↓
	24. 11. 2021	asdasdasdada

« < 1 > »

IŠČITE PODROBNEJE

ODDAJA MNENJA

☒ aktivne obravnave

OBČINA

VRSTA OBRARNAVE

☐ spomenik lokalnega pomena

☐ spomenik državnega pomena

☐ varstvena območja dediščine

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Grega Zorz

JAVNA OBRARNAVA

ODDAJA MNENJA PRI POSTOPKU JAVNE OBRARNAVE ŠT. 362

1 2 3

MNENJE

PREDLOG ODLOKA

asdasdasdada

ENOTA

Prosim, označite na katero enoto kulturne dediščine se vaša pripomba nanaša.

VRSTA MNENJA*

☐ vprašanje

☐ pripomba

Izberite vrsto mnenja

MNENJE*

Prosim, vpišite vsebino. Vaše mnenje bo objavljeno brez osebnih podatkov.

Št. znakov /4000

[Prekličite](#) [NADALJUJTE](#)

POTREBUJETE POMOČ?

Pokličite 080 2002
(pon. do ned. 8:00 - 22:00)
ali pošljite vprašanje na
ekc@gov.si

Ministrstvo za kulturo, vse pravice pridržane ©2021

Predlog za določitev posameznega VOD

Preveritev opisa v registru

- sprememba opisa
- sprememba območja

Vrednotenje enote dediščine

- obrazec za vrednotenje glede na zvrst/vrsto VOD
- opisna in številčna ocena za vsako merilo

Odprtje predloga za določitev VOD

- povezava z vrednotenjem

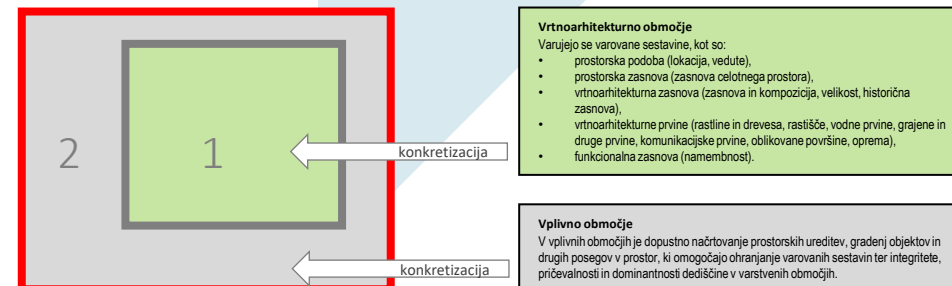
Opredelitev in digitalizacija con

- prevzem območja iz registra
- digitalizacija con

Opredelitev varovanih sestavin (VS) in varstvenih usmeritev po conah

- določitev vrste cone
- generiranje tabele VS
- konkretizacija VS v tabeli
- določitev varstvenih usmeritev

Vrednotenje

KATEGORIJE VREDNOTENJA

Kategorija	Glavna kategorija
STAVBNO OBMOČJE (S)	DA
VRTNOARHITEKTURNO OBMOČJE (VA)	DA
ARHEOLOŠKI POTENCIAL (A)	Ne

VREDNOTENJE PO MERILIH

MERILO AVTENTIČNOSTI IN OHRANJENOSTI* S, VA, A

ŠTEVILO TOČK*

1

✓ UTEMELJITEV*

Dvorec je ohranjen na izvorni lokaciji/legi, ohranjena je zasnova in gabarit baročne stavbe, arhitekturni členi - obokanje v pritličnih prostorih, kamnoseški izdelki (portali), kovane okenske mreže, prizadeta pa je materialna substanca prvin. Stavba je statično ogrožena, kritina je popolnoma dotrajana, deli ometov na zunanosti odpadajo. Baročna zasnova parka, ki datira v pozno 18 in zgodnje 19. stoletje, je zabrisana in povečini neprepoznava. V prostoru so še ohranjena posamezna drevesa. Nekdaj parter je danes ohranjen kot tratna površina (ploskev) obdana z drevesno vegetacijo. Grajene prvine so le deloma ohranjene oziroma so v slabem gradbenotehničnem stanju. Pridelovalni vrt ob severni strani parka preraščajo pionirske vrste. Možna je delna povrnitev parkovnih površin v smislu vzpostavitve razmerij med volumni in ploskvami, s prebiralno sečnjo tudi izčiščenje površin parkovnega gozda.

AVTORSKO MERILO* S, VA

ŠTEVILO TOČK*

2

✓ UTEMELJITEV*

Zasnovo in avtorstvo dvorca pripisujemo Carlu Martinuzziju, ki je v baročnem duhu zasnoval (prezidal in dozidal obstoječi dvorec). Martinuzzi je v začetku 18. stol. zasnoval številne baročne stavbe v Ljubljani in okolici. Znan je tudi avtor kiparskih izdelkov iz kamnoseške delavnice Luke Misleja, padovansM kipar Angelo Putti, ki mu pripisujemo obe bradati glavi (sklepnika) na obeh portalih, neke med 1.1712-1715, najverjetneje 1.1714. Glede na trenutno znane zgodovinske vire je avtor ureditve ali posameznih njenih delov parka neznan.

RAZVOJNO MERILO* S, VA

ŠTEVILO TOČK*

1

✓ UTEMELJITEV*

Gre sicer za avtorsko delo, vendar stavba ne predstavlja pomembne stopnje v razvoju baročne arhitekture tistega obdobja. Grad Ponoviče se prvič omenja že v 14. stoletju. Na podlagi sorodnih primerov lahko sklepamo, da je bila kot funkcionalni vrt v tistem času urejena tudi njegova neposredna okolica. Mlajši katastri prikazujejo manjšo zasnovo vrta, ki je tipična za baročne parke v 18. in 19. stoletju na slovenskem. Razen posameznih delov, kot je gosta živa meja iz smrek in radialna zasaditev severno od nje, z vidika razvoja vrtov v 18. in 19. stoletju ne izstopa.

TIPOLOŠKO MERILO* S, VA, A

ŠTEVILO TOČK*

2

✓ UTEMELJITEV*

Dvorec predstavlja značilen sklop povezanih objektov s pripadajočim parkom. Z ozirom na lego, je bila ena od funkcij gradu

Dvorec odraža proces bivanjske kontinuitete, zgodovinska pričevalnost pa se odraža predvsem v obdobju obeh svetovnih vojn(l. svetovna vojna: vojaška bolnica, kasneje tovarna špirta in kvasa, 1922 ruski begunci z nižjo gimnazijo, pozneje uprava banskega posestva, vzgajališče za dečke z osnovno in obrtao šolo, 1937 uredili žrebčarno, 1941 naselitev prisilnih mobilizirancev iz Luxemburga. Park izkazuje osnovno zgodovinsko pričevalnost kot avtentična ureditev iz 19. stoletja. Iz mlajših zgodovinskih virov je možno izluščiti posamezne dogodke, ki so povezani z občo zgodovino Slovenskih krajev (na primer ureditev Avstro-Ogrske bolnišnice, žrebčarne, upravnih prostorov Dravske Banovine na gradu), ki so posredno vezani tudi na park.

KULTURNO-CIVILIZACIJSKO MERILO* S, VA

ŠTEVILO TOČK*

2

✓ UTEMELJITEV*

Pri dvorcu Ponoviče je izkazana razvojna kontinuiteta ter raznolikost zgodovinskih in socialnih procesov, pestrost različnih funkcij (obrambna, nadzorna, gospodarska, upravna, izobraževalna, humanitarna). S svojo zasnovo iz 19. stoletja vrt priča o stopnji družbene razvitosti in vpliva širših duhovnih, družbenih in kulturnih tokov v tistem času. Na podlagi trenutno znanih virov o širši kontinuiteti razvoja prostora in posledično vrta lahko le sklepamo.

PROSTORSKO MERILO* S, VA

ŠTEVILO TOČK*

3

✓ UTEMELJITEV*

Dvorec je v geografskem in vizualnem smislu dominanten del ambienta in je prepoznaven in nepogrešljiv člen prostorske ureditve. Dominantno lego predstavlja grad, ki je postavljen na platoju hriba Švibno, ki se boči nad dolino reke Save. Sklepamo lahko, da je bil v preteklosti vidno izpostavljen tudi vrt, ki je s svojimi visokimi drevesi predstavljal kontrast obdelani kulturni krajini - njive travniki. Dominantnost gradu in vrta se je s postopnim zaraščanjem teren ter izgubo parkovnega drevesnega fonda postopoma zmanjšala.

MERILO IZJEMNOSTI* S, VA

ŠTEVILO TOČK*

1

✓ UTEMELJITEV*

Z ozirom na gradbeno zasnovo je pomemben primer baročne arhitekture zgodnjega 18. stoletja z uveljavitvijo novih arhitekturnih rešitev, predvsem s diagonalno postavitvijo dveh stolpov. Park z vidika tipoloških, razvojnih, prostorskih značilnosti in zgodovinskih prvin ne izstopa. Velik delež vrta se do danes ni ohranil. Izkazuje določen pomen z vidika kulturnih in identitetnih vrednot na lokalni ravni.

VREDNOTENJE SKUPAJ

ODSTOTEK DOSEŽENIH TOČK
54,17%

SKUPNO ŠTEVILO TOČK
130

Varovane sestavine

KATEGORIJE

Kategorija	Glavna kategorija
STAVBNO OBMOČJE (S)	DA
VRTNOARHITEKTURNO OBMOČJE (VA)	DA
ARHEOLOŠKI POTENCIAL (A)	NE

VAROVANE SESTAVINE

Varovane sestavine	Javno / konkretizacija VS	Interno / konkretizacija VS	Utemeljitev
PROSTORSKA PODOBA S, VA			
S, VA	☒ lokacija	avtentičnost lokacije	☒
VA	☐ prostorska celovitost		
S, VA	☒ vedute	varovani pogledi iz južne in vzhodne smeri	☒
PROSTORSKA ZASNOVA S			
S	☒ zasnova širšega prostora	stavbe/objekti: dvorec, gospodarsko poslopje, vrtnarjeva hiša z rastlinjakom, drvarnica; parcelacija, razmerje med pozidanim in nepozidanim prostorom; pripadajoč prostor: poti, dostop, dovoz, parkovne površine	☒
S	☒ grajene in druge prvine		☒
S	☐ naravne prvine		
ARHITEKTURNE PRVINE S			
S	☒ tlorisni gabarit		☒
S	☒ višinski gabarit		☒
S	☒ konstrukcijska zasnova		☒

DODAJ KONKRETIZACIJO

lokacija (S, VA)

☐ avtentičnost lokacije

☐ umestitev v prostor

☐ opremljenost v navezavi na okolico

☐ izjemnost

☐ dominantnost

☐ ...

VA	☒ zasnova in kompozicija			☒
VA	☒ velikost			☒
VA	☒ historična zasnova			☒
VRTNOARHITEKTURNE PRVINE VA				
VA	☒ rastline in drevesa			☒
VA	☐ rastišče			
VA	☐ vodne prvine			
VA	☐ grajene in druge prvine			
VA	☐ komunikacijske prvine			
VA	☒ oblikovane površine			☒
VA	☒ oprema	po inventarnem popisu		☒
ARHEOLOŠKE OSTALINE A				
A	☒ arheološke ostaline	srednjeveški dvorec		☒
DRUGO S, VA				
S, VA	☐ drugo			

OPOMBA ZA NASLEDNJE VREDNOTENJE

MEMO

PROSTORSKA PODOBA: lokacija (avtentičnost lokacije); vedute (varovani pogledi iz južne in vzhodne smeri) PROSTORSKA ZASNOVA: grajene in druge prvine ARHITEKTURNE PRVINE: tlorisni gabarit; višinski gabarit; konstrukcijska zasnova; arhitekturni členi; fasadni detajli; strešna konstrukcija; oblika in naklon strešin; kritina; arhitekturne, likovne, funkcionalne prvine strehe STAVBNO POHIŠTVO: vrata; okna GRADIVA FUNKCIONALNA ZASNOVA: namembnost (vključno s historično namembnostjo vrtnih površin); razporeditev prostorov OBLIKOVANOST NOTRANJSČINE: reprezentančni prostori; arhitekturne, likovne in druge prvine notranjščine; notranja oprema (po inventarnem popisu) VRTNOARHITEKTURNA ZASNOVA: zasnova in kompozicija; velikost; historična zasnova VRTNOARHITEKTURNE PRVINE: rastline in drevesa; rastišče; grajene in druge prvine; oblikovane površine; oprema (po inventarnem popisu) ARHEOLOŠKE OSTALINE (srednjeveški dvorec)

Akt o
določitvi
VOD

Nadaljnji koraki

2022

- Sprejetje Uredbe o VOD
- Testiranje in dopolnitve aplikacije
- Izobraževanje
- Začetek uporabe aplikacije
- Osnutek prvega akta o določitvi VOD

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

DIREKTORAT ZA KULTURNO DEDIŠČINO
Informacijsko-dokumentacijski center za dediščino

Hvala za pozornost

ksenija.kovacec@gov.si
rkd@gov.si